

Informacija o vključitvi v članstvo v Slovensko mrežo zdravih mest in imenovanju programskega sveta Vipava - zdrava občina, pretekle in aktualne aktivnosti

Občina Vipava se je kot 59. slovenska občina vključila v članstvo slovenske mreže zdravih mest s podpisom pisma o nameri. Pismo o nameri je podpisal župan v mesecu juliju 2024. Pri izvajanju aktivnosti v mreži Zdravih mest je poleg sodelovanja z vladnimi organizacijami (Zdravstveni dom, Nacionalni inštitut za javno zdravje, vzgojno izobraževalni zavodi), zelo pomemben tudi glas civilne družbe, ki vključuje posameznike, razne organizacije, kot so društva ter nevladne organizacije.

V ta namen je bil oblikovan in s strani župana imenovani **programski svet, ki smo ga poimenovali »Vipava – zdrava občina«** in vanj vključili tudi civilno javnost. Programski svet Vipava - zdrava občina deluje prostovoljno in brez plačila. V programski svet **so imenovani**: Jožko Andlovic-predsednik, Majda Sever, Rok Štefin, Anja Godnič, Egon Stopar in Rosana Harej (ZD Ajd.), An Galičič in Marko Štanta (NIJZ), dr. Marko Vudrag (društvo KO_RAK.si), Milena Ličen (Društvo sladk. bolnikov Ajd. – Vipava), Lado Furlan (Društvo upokojencev Vip.), Ivica Čermelj (Društvo šola zdravja), Andreja Premrl (OŠ Vipava). S strani NIJZ-ja nam je bilo svetovano, da se v prihodnje v svet dodatno imenuje še predstavnik mladih, predstavnik DSO, predstavnike še preostalih VIZ in predstavnika CSD.

Civilna družba je ključni dejavnik pri oblikovanju, promoviranju, udejanjanju sprememb in je njuna , da opozarja na zdravju škodljiva okolja in življenjske sloge. **Namen vključitve** občine Vipava v program zdravih mest vidimo predvsem v tem, da prenesemo temeljna načela zdravja v lokalno okolje, izboljšamo stanje ranljivih skupin z osveščanjem, povežemo različne deležnike in skupaj z njimi uspešno izvajamo akcije na področju promocije zdravja. Za učinkovito, hitro in široko uveljavljanje projekta v občini je pomemben programski svet, kjer se oblikujejo ideje za izboljšanje zdravstvenega stanja.

Kot tudi druge občine, sledi tudi naša občina programu zdravih mest, ki so ga določili s konsenzom županov na konferenci v Kopenhagenu leta 2018 pokriva 6 velikih področji svetovne zdravstvene organizacije:

- I. Investicija v človeka;
- II. Okolje/načrtovanje naselij za zdravje in dobro počutje;
- III. Večja participacija in partnerstva za zdravje in boljšo kakovost življenja;
- IV. Dvig blaginje za vse občane;
- V. Promocija miru;
- VI. Zaščita planeta

V letu 2024 smo po posameznih področjih naredili nekatere dejavnosti, ki so potekale v Vipavi in po posameznih krajevnih skupnostih, med katerimi je najbolj aktivna KS Goče, kjer so bili izjemno odzivni in za krajane organizirali kar nekaj predavanj in raznih aktivnosti.

Za izboljšanje stanja ranljivih skupin smo v Vipavi organizirali predavanja:

- Ali lahko tudi mi zbolimo za demenco«, ki je bilo organizirano skupaj z združenjem Spominčica Alzheimer Slovenija in Inštitutom Emonicum. Predavatelj dr. Božidar Voljč je prisotne seznanil kako pogosta bolezen je demenca in izzive s katerimi se soočajo družine obolelih. Obisk dogodka je pokazal na veliko zanimanje in potrebo po ozaveščanju o tej tematiki v naši družbi in ustvarjanju razumevajočega in podpornega okolja za tiste, ki se s to boleznijo srečujejo.
- Inhibicija detruzorja« na katerem nam je dr. Janez Svolišak predstavil metodo, ki se je izkazala za zelo uspešno pri obvladovanju nehotenega uhajanja urina.

- Preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka na sečilih kjer nam je asistent Miha Oražem, specialist onkologije Onkološkega inštituta Ljubljana predstavil pojavnost, preprečevanje ter zgodnje odkrivanje raka na sečilih. Udeležencem je predstavil tudi najnovejše metode diagnosticiranja in zdravljenja, ki se uporablja na Onkološkem inštitutu in poudaril pomembnost medsebojnega sodelovanja med bolnikom in zdravnikom pri obvladovanju bolezni.

Vsa predavanja so bila za udeležence brezplačna, prav tako tudi za občino Vipava.

- V okviru tedna mobilnosti smo imeli na začetku otvoritev Festivala za duševno zdravje za Goriško regijo, na katerem je sodeloval tudi Nacionalni inštitut za javno zdravje, Zdravstveni dom Ajdovščina, Razvojna agencija ROD, vzgojno izobraževalne institucije ter druge organizacije. Dogodek je potekal na obnovljenem trgu v Vipavi, od koder smo skupaj s kolesarji, ter drugimi, peš naredili prvi kilometer za boljše duševno zdravje. Sledilo je enomesečno zbiranje prehojenih ali prekolesarjenih km, ki so jih zbirali otroci in drugi v okviru akcije za boljše duševno zdravje.
- v okviru tedna mobilnosti smo izvedli tudi vozičkanje za starše z dojenčki ter dan slovenskega športa, ki je potekal v telovadnici vojašnice v Vipavi.

Za izboljšanje stanja ranljivih skupin skrbimo tudi za organiziranje storitve pomoči na domu, ki jo za našo občino izvaja Zavod Pristan že od leta 2004. Povprečno mesečno nudijo pomoč 47 uporabnikom. Delež uporabnikov naše občine je višji od slovenskega povprečja.

V skrbi za okolje in načrtovanje naselij za zdravje in dobro počutje skrbimo za urejanje igrišč, obnovili smo Glavni trg v Vipavi, ga prilagodili ranljivim skupinam in uredili kar nekaj novih sprehajalnih poti ob reki Vipava. Trudimo se tudi pri načrtovanju dostopnosti. V ta namen je potekal zajem podatkov o fizični dostopnosti. To je vseslovenski projekt, ki želi ljudem z različnimi oblikami oviranosti, predvsem gibalno oviranim, slepim in slabovidnim, gluhim in naglušnim ter starejšim, omogočiti samostojno mobilnost in dostopnost v javnem prostoru.

Na področju večje participacije in partnerstva za zdravje in boljšo kakovost življenja nam stalno pomaga Zdravstveni dom Ajdovščina in Center za krepitev zdravja, ki organizira razne delavnice in dogodke čez celo leto. Lani je ZD Ajdovščina (CKZ) ob svetovnem dnevu zdravja izvedel dogodek z naslovom Neverjetna moč gibanja. Na dogodku sta predavala družinska zdravnica Neža Tratnik in para olimpijec Andrej Doplihar.

Za boljšo kakovost življenja vseh občanov skrbimo tudi za obveščanje preko lokalnega časopisa Vipavski glas, v katerem objavljamo zanimive novice in informacije.

Društvo Šola zdravja, ki vsakodnevno skrbi za jutranjo telovadbo pomembno prispeva k boljši telesni aktivnosti starejših.

Pri dvigu blaginje za vse občane smo spodbujali prostovoljstvo, predvsem v projektu Prostofer. V tem projektu sodeluje 6 neverjetnih prostovoljcev, ki s svojim delom omogočajo starejšim prevoze do zdravstvenih storitev in drugih storitev, ki jih potrebujejo.

Za naše otroke pa smo poskrbeli z vzpostavitvijo šestih Unicefovih varnih točk.

Pri promociji miru, naj omenimo dobro sodelovanje lokalne skupnosti s policijsko postajo Ajdovščina, ki osnovnošolskim otrokom tekom leta predstavlja promocijo mirne družbe in zagovarja boj proti vsakršnemu nasilju, sovraštvu in nestrpnosti.

Pri področju zaščite planeta si kot prednostno nalogo zastavljamo povezovanje z drugimi zdravimi mesti v Sloveniji in pridobitev dobrih praks od drugih zdravih mest.

V skrbi za aktivni pristop k zmanjševanju klimatskih sprememb in ohranjanju čistega okolja naša občina ne razmišlja o industriji z velikim onesnaževanjem, ampak spodbuja terciarne dejavnosti, ki ohranjajo okolje zdravo.

Trenutno pripravljamo **Strateški načrta projektnega sveta Vipava – zdrava občina**, v sodelovanju z Zdravstvenim domom Ajdovščina (Centrom za krepitev zdravja) in NIJZ-jem. Strateški načrt bo dokument, v katerem bodo za prihodnje obdobje **določeni cilji za izboljšanje kazalnikov zdravja v naši občini**. Strateški načrt bo oblikovan in obravnavan na seji Programskega sveta, kjer bodo določeni ukrepi, aktivnosti posameznih odgovornih institucij ter roki za izvedbo.

V letu 2024 je občina Vipava kandidirala za prejem **naziva občina zdravja 2025** in se uvrstila **v ožji izbor** poleg občin Ravne na Koroškem, Preddvor, Medvode, Hoče-Slivnica, Veržej, Mirna Peč, MO Celje in MO Koper. Vse izbrane občine je odlikoval aktivni odnos lokalnih skupnosti do zdravja svojih prebivalcev in razumevaje zdravja v najširšem pomenu te besede.

Informacijo pripravila: Majda Sever